

Universiteit Utrecht

Oudermediatie de wijk in

Oudermediatoren over hun bereidheid en vaardigheid ten aanzien van mediatie in de
Vreedzame Wijk Overvecht in Utrecht

BACHELOR THESIS

2016-2017

Universiteit Utrecht
Utrecht, Nederland

Naam: Anouk Kopp en Elleni Hagen
Studentnummer: 5991870 en 5876028
Pre-master: Maatschappelijke opvoedingsvraagstukken
Begeleider: Dr. Bob Horjus
Datum: Vrijdag 30 juni 2017

Voorwoord

Beste lezer,

Wij, Elleni Hagen en Anouk Kopp, zijn studenten van de pre-master Maatschappelijke opvoedingsvraagstukken aan de Universiteit Utrecht (UU). Afgelopen semester zijn wij bezig geweest met onze bachelor thesis. In deze thesis wordt het onderzoek naar oudermediatie in de Vreedzame Wijk Overvecht uiteengezet. Graag willen wij onze opdrachtgever, Petra Jongerius, bedanken voor het meedenken, het opstellen van de onderzoeksvraag en voor het in contact brengen met respondenten. Ook danken wij Bob Horjus voor de begeleiding en adviezen gedurende de gehele periode. Tot slot willen wij de oudermediatoren en professionals uit Overvecht bedanken voor de medewerking aan het onderzoek. Dat het onderzoek mag bijdragen aan de ontwikkeling van het Vreedzame Wijk programma.

Samenvatting

In dit onderzoek is gekeken naar de bereidheid en vaardigheid van oudermediatoren in het nemen van opvoedingsverantwoordelijkheid ten aanzien van andermans kinderen in de Vreedzame Wijk Overvecht na volgen van een oudermediatietraining. De Vreedzame Wijk is een programma dat is opgezet om de participatie van kinderen te bevorderen en een veiliger en positiever klimaat te creëren waarin opvoeders gedeelde opvoedingsverantwoordelijkheid dragen in de wijk. Een interventie die valt onder dit programma zijn oudermediatietrainingen, waarbij ouders vaardigheden aangeleerd krijgen ten aanzien van conflicthantering om de gezamenlijke verantwoordelijkheid in de Vreedzame Wijken te bevorderen. Uit eerder onderzoek blijkt dat oudermediatoren nog niet of nauwelijks mediëren in de wijk, omdat zij zich zorgen maken over mogelijke negatieve reacties van anderen uit de buurt. In het huidige onderzoek zijn acht oudermediatoren uit de Vreedzame Wijk Overvecht geïnterviewd om te onderzoeken of er verandering heeft plaatsgevonden in het toepassen van mediatie in wijken. Hieruit blijkt dat oudermediatoren bereid zijn om te mediëren in de wijk, maar lukt het hen niet allemaal om door de door hen ervaren belemmeringen heen te zetten. Toekomstig onderzoek zal moeten bepalen hoe een breder publiek bereikt kan worden om de oudermediatietraining te volgen.

Kernwoorden: Oudermediatie, Vreedzame Wijk, conflicthantering

Abstract

In this study parents' willingness and competence in taking responsibility for other people's children in the Peaceable Neighborhood of Overvecht after following parental mediation training have been studied. The Peaceable Neighborhood is a program for promoting children's participation and a safer, more positive climate. An intervention covered by this program is parental mediation training, in which parents acquire skills about conflict management to promote communal responsibility for all the children in Peaceable Neighborhoods. Previous research shows that parent mediators do not or hardly mediate in the neighborhood, because they are concerned about potential negative reactions from others in the neighborhood. In this study, eight parent mediators from the Peaceable Neighborhood have been interviewed to investigate whether there has been a change in mediation in the public domain. The most important conclusion is that parent mediators are willing to mediate in the neighborhood, but do not all have the skills to deal with the barriers they experience. Future research is needed to determine how a wider public can be reached to follow parental mediation training.

Keywords: Parental mediation, Peaceable Neighborhood, conflict management

Inleiding

In de huidige westerse samenlevingen wordt de opvoeding steeds meer als een individuele onderneming gezien (De Winter, 2011). Wanneer zich problemen voordoen in het gezin wordt er eerder hulp gezocht bij professionals dan bij familie of vrienden (Kesselring, 2016). Volgens de Winter (2008) is het een gemiste kans als de sociale netwerken niet worden gemobiliseerd rondom het gezin (Hillhorst & Zonneveld, 2013). Deze sociale netwerken buiten het directe gezin om zijn namelijk van cruciaal belang voor de ontwikkeling van het kind (Hillhorst & Zonneveld, 2013; Putnam, 2007). Putnam (2000) stelt dat kinderen met een groter sociaal netwerk gezonder leven, beter zijn onderwezen en zich gelukkiger voelen.

De Pedagogische Civil Society (PCS) is in 2008 geïntroduceerd om de sociale netwerken te versterken (Hillhorst & Zonneveld, 2013). Het omvat "de gezamenlijke activiteiten van de burgers in de opvoeding van kinderen en adolescenten" (De Winter, 2008). Een subdoel van de PCS is het vergroten van de maatschappelijke betrokkenheid van kinderen en ouders (Horjus, Van Dijken & De Winter, 2012). Sinds 2006 is het volgens de wet verplicht dat scholen bijdragen aan de ontwikkeling van burgerschapscompetenties die de maatschappelijke betrokkenheid van kinderen stimuleren (Onderwijsraad, 2012).

Een van de programma's die zich richt op de ontwikkeling van burgerschapscompetenties bij kinderen is de Vreedzame School (VS). In dit programma krijgen kinderen verantwoordelijkheden en een stem en leren zij samen beslissingen te nemen en conflicten op te lossen (Horjus et al., 2012). Een onderdeel van de VS is de mediatietraining waarbij kinderen worden getraind om hulp te bieden bij het oplossen van conflicten tussen klasgenoten (Kleist, 2011). Verscheidene onderzoeken laten een verband zien tussen mediatie en vermindering van conflicten en agressiviteit bij kinderen. Verder laat mediatie een verhoging zien van verbaliteit, prosociale waarden, conflicthantering en het inzien van verschillende perspectieven (Burrell, Zirbel & Allen, 2002; Smith, Daunic, Miller, & Robinson, 2002). Ook uit de evaluatiegegevens van de VS blijkt dat de invoering van mediatie leidt tot verhoging van positief sociaal gedrag, leerlingenparticipatie en conflictoplossing (Pauw, 2014).

Door de positieve resultaten van de VS werden onderdelen van dit programma ook op wijkniveau toegepast, waardoor de Vreedzame Wijk (VW) ontstond (Day, 2014). Kinderen worden gestimuleerd om de geleerde competenties van de VS ook toe te passen in andere levensdomeinen (De Winter, Horjus, & Van Dijken, 2010), omdat deze niet altijd op elkaar aansluiten (Day, 2015; El Hadioui, 2011). In het publieke domein, welteverstaan de straat en de wijk, heerst bijvoorbeeld een straatcultuur waarin het recht van de sterkste geldt (Horjus & Van Dijken, 2012). De waarden van deze straatcultuur staan lijnrecht

tegenover die van de schoolcultuur (El Hadioui, 2011). Volgens El Hadioui (2011) leiden de verschillen tussen de waarden en opvattingen in de straat- en schoolcultuur mogelijk tot een 'pedagogische mismatch'. Het ontwikkelen van een VW aanpak in de andere levensdomeinen zou deze mismatch kunnen tegengaan. Ouders in Vreedzame Wijken worden hierbij gestimuleerd om de zorg voor kinderen als een gezamenlijke verantwoordelijkheid te zien (Commission on Children at Risk, 2003). Onderzoek stelt dat dit positieve invloed heeft op de ontwikkeling van kinderen (Mannes, Roehlkepartain, & Benson, 2005). Wanneer deze ouders vaardigheden aangeleerd krijgen om vervolgens te kunnen mediëren in de wijk, zal dit de gezamenlijke opvoedingsverantwoordelijkheid versterken. Dit is de reden dat de Vreedzame Wijken gestart zijn met oudermediatietrainingen (Den Boer, 2015).

De oudermediatietraining bestaat uit drie bijeenkomsten waarbij een draaiboek wordt gevolgd. De eerste bijeenkomst bestaat uit kennismaking met het begrip Vreedzaam. Er wordt informatie verstrekt over conflictoplossing en het stappenplan van mediatie. De tweede bijeenkomst staat in het teken van de vaardigheid luisteren, het bespreken van verschillende conflicten en oplossingen en het oefenen en analyseren van mediatie. Tot slot wordt er in de derde bijeenkomst geëvalueerd, geoefend en besproken hoe men denkt na de training mediatie toe te gaan passen (Pauw & Verhoeff, 2012).

Uit recent onderzoek blijkt dat oudermediatoren in Vreedzame Wijken als Utrecht Overvecht, na het volgen van de training, kinderen op straat niet of nauwelijks durven aan te spreken (Den Boer, 2015). Oudermediatoren worden belemmerd in het mediëren vanwege hun zorgen over mogelijke negatieve reacties van andere ouders en buurtbewoners in de wijk. Dit heeft te maken met de subjectieve norm die heerst in de wijk, ofwel de waargenomen verwachtingen van belangrijke mensen (Fishbein & Yzer, 2003). Ajzen's (1991) Theorie van Gepland Gedrag stelt dat gedrag, in dit geval het mediëren, sterk wordt bepaald door de 'subjectieve norm'. Het ASE-model dat Azjen's Theorie van Gepland Gedrag volgt, is gebaseerd op drie aspecten: de attitude, de sociale invloed en de eigen effectiviteit (De Vries, 1988). Deze aspecten bepalen de intentie om gedrag uit te voeren. De attitude is de houding en de kennis ten opzichte van het gedrag en impliceert de mate waarin een persoon gedrag als gunstig of ongunstig beoordeelt. De sociale invloed bestaat uit de druk of steun om gedrag wel of niet uit te voeren. De eigen effectiviteit impliceert het gevoel dat een persoon heeft over het uitvoeren van het gedrag, waarbij verschillende omstandigheden of belemmeringen die het moeilijk maken om dat gedrag uit te voeren een rol spelen (Den Boer, 2015; Fisher & Yzer, 2003). De theorie over het ASE-model kan bijdragen aan de verklaring waarom ouders in de wijk kinderen wel of niet aanspreken bij conflictsituaties (Den Boer, 2015).

De VW probeert middels de oudermediatietraining de gezamenlijke

opvoedingsverantwoordelijkheid van ouders naar andermans kinderen in de wijk te vergroten. Om erachter te komen of er sinds het onderzoek van Den Boer (2015) verandering heeft plaatsgevonden in het gedrag van oudermediatoren, is de volgende vraag onderzocht: 'Waardoor is de bereidheid en de vaardigheid in het nemen van opvoedingsverantwoordelijkheid bij ouders ten aanzien van andermans kinderen in Overvecht wel of niet toegenomen na het volgen van een oudermediatietraining?'. Verder werd er onderzocht wat oudermediatoren nodig achten om de geleerde vaardigheden meer toe te passen bij andermans kinderen in de wijk Overvecht.

Methoden

Design

Om inzicht te krijgen in de huidige situatie van oudermediatie in de VW Overvecht bouwt dit onderzoek voort op het onderzoek van Den Boer (2015). Het onderzoek is praktijkgericht en evaluerend wegens het gesignaleerde praktijkprobleem (Tijmstra & Boeije, 2011). De onderzoeksvragen werden volgens de interpretatieve benadering onderzocht, waarbij de data volgens de kwalitatieve onderzoeksmethode is verzameld middels een semi-gestructureerd interview. De verkregen data van oudermediatoren werd geanalyseerd en gecategoriseerd in het programma Nvivo.

Steekproeftrekking

Er waren acht oudermediatoren betrokken in het onderzoek. Zij werden op basis van een doelgerichte steekproef geselecteerd en hebben reeds de rol van pleinwacht op school, waarbij zij helpen surveilleren tijdens de pauzes. De oudermediatoren hadden een niet-westerse migranten achtergrond en hun leeftijd lag tussen de 32 en 60 jaar. In de wijk Overvecht zijn drie basisscholen benaderd om in contact te komen met de acht participanten. Hoewel het contact niet altijd soepel verliep, waren de scholen bereid om mee te werken. Ook de participanten waren bereidwillig om mee te werken. De interviews zijn afgenomen in de scholen en in het plaatselijke buurthuis.

Variabelen

De afhankelijke variabelen in dit onderzoek zijn de bereidheid en de vaardigheid in het nemen van opvoedingsverantwoordelijkheid. De componenten van het ASE-model zijn gekoppeld aan deze variabelen. De componenten attitude en sociale invloed vallen onder de variabele 'bereidheid' en de component eigen effectiviteit valt onder de variabele 'vaardigheid'. De conceptualisatie en operationalisatie van de afhankelijke variabelen is zichtbaar in Tabel 1. De onafhankelijke variabele bestaat uit de oudermediatietraining. Door plenaire besprekingen tijdens deze training worden ouders aan het denken gezet over de voordelen en ethische aspecten van mediatie, waardoor de focus ligt op de attitude van de ouders. Tevens wordt door oefening met mediatie gewerkt aan de eigen effectiviteit van de

ouders. Hierbij staat centraal dat ouders zichzelf in staat achten te mediëren. In de training wordt geen aandacht besteed aan de sociale invloed, het speelt zich voornamelijk af in de wijk en de training heeft hier weinig invloed op.

Tabel 1

Conceptualisering en operationalisering van de afhankelijke variabelen

<p>Abstract construct:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bereidheid in het nemen van opvoedingsverantwoordelijkheid 	<p>Abstract construct:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vaardigheid in het nemen van opvoedingsverantwoordelijkheid
<p>Conceptualisatie:</p> <p>Met de bereidheid wordt de wil van de ouder om iets te doen bedoeld. In de context van dit onderzoek gaat het om de wil om eigen en andermans kinderen op (on)gewenst gedrag in de wijk aan te spreken.</p>	<p>Conceptualisatie:</p> <p>De vaardigheid wordt in dit onderzoek gezien als het kunnen toepassen van conflicthantering. Onder conflicthantering verstaan de onderzoekers het aanspreken van eigen en andermans kinderen op (on)gewenst gedrag om vervolgens de stappen van de conflicthantering middels de vreedzame aanpak uit te voeren.</p>
<p>Conceptuele definitie:</p> <p>Ouders willen eigen en andermans kinderen aanspreken op (on)gewenst gedrag.</p>	<p>Conceptuele definitie:</p> <p>Ouders kunnen eigen en andermans kinderen aanspreken op (on)gewenst gedrag.</p>
<p>Operationalisatie:</p> <p>Om iets te willen doen is overtuiging van de persoon zelf nodig en ondersteuning van anderen.</p>	<p>Operationalisatie:</p> <p>De training moet de ouders voldoende vaardigheden aanleren zodat de ouders zich competent voelen en er moeten zo min mogelijk belemmeringen zijn.</p>
<p>Indicator:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vindt u het belangrijk om te mediëren/ wat is uw overtuiging om te mediëren? - Wordt u door ouders uit de wijk ondersteund in het mediëren op straat? 	<p>Indicator:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voelt u zich na het volgen van de training in staat om te mediëren op straat? - Wat ziet u als belemmeringen voor het mediëren op straat?

Noot. Herdrukt van "Understanding research", door Neuman, W., 2012, p. 120.

Meetinstrument

Het gekozen meetinstrument is een interview die zijn structuur ontleent aan de hand van de drie componenten van het ASE-model van De Vries (1998) (Bijlage 1). Daarnaast is er ook één vraag gesteld over het daadwerkelijke gedrag van de ouders:

- Gedrag, voorbeeldvraag: *'Heeft u het idee dat u na de training (meer) mediatie*

bent gaan toepassen?’

- Attitude, voorbeeldvraag: *‘Vindt u dat het een rol van ouders en buurtbewoners is om kinderen op straat op ongewenst gedrag aan te spreken?’*
- Sociale invloed, voorbeeldvraag: *‘Zou het helpen als ouders u toestemming geven om hun kinderen aan te spreken?’*
- Eigen effectiviteit, voorbeeldvraag: *‘Voelt u zich na het volgen van de training in staat om te mediëren op straat?’*

Er is overeenstemming van interpretatie van de respondenten met betrekking tot de gestelde vragen. Daarbij representeren de geselecteerde interviewvragen alle belangrijke aspecten van oudermediatie die nodig waren voor de beantwoording van de onderzoeksvragen (Neuman, 2012). Dit geeft indicaties voor een goede begripsvaliditeit.

Validiteit en betrouwbaarheid

De interviewvragen die antwoord moesten geven op de tweede onderzoeksvraag pasten bij elkaar, maar sluiten niet volledig aan bij het begrip dat getracht werd te meten. Ook waren enkele vragen meer gericht op achtergrondinformatie dan op de beantwoording van de daadwerkelijke onderzoeksvraag. Daarbij bevatte het interview twee vragen die niet door alle oudermediatoren werden begrepen, te weten: “Wordt u in de wijk ondersteund in het mediëren op straat?” en “Welke vaardigheden hebben meer aandacht nodig tijdens de training?”. Dit vroeg om expliciete uitleg, waardoor de vragen begrijpelijk werden. Hierbij is het mogelijk dat oudermediatoren hebben ingehaakt op de voorbeelden van de onderzoekers. Desalniettemin lijken de vragen hierdoor duidelijker te zijn gemaakt voor de oudermediatoren, waardoor dit niet gezien wordt als bedreiging voor de validiteit van het onderzoek (Boeije, 2014).

Van de interviews zijn geluidsopnames gemaakt met toestemming van de respondenten. Dit voorkomt eigen interpretatie en waarborgt daarmee de betrouwbaarheid van de uitkomsten van de interviews. Er is vertrouwelijk met de data omgegaan en de anonimiteit van de respondenten is gewaarborgd. Naderhand zijn de geluidsopnames vernietigd (Neuman, 2012).

Resultaten

De aspecten van de gemeten variabelen worden in de resultaten gepresenteerd middels vier categorieën uit het ASE model: het gedrag (mediatie), attitude, sociale invloed en eigen effectiviteit (De Vries, 1988). De data zal per component worden besproken en nader worden toegelicht.

Gedrag: Oudermediatoren mediëren meer in de thuis, school- en straat situatie

Op de vraag ‘Heeft u het idee dat u na de training (meer) bent gaan mediëren?’ gaven de oudermediatoren te kennen dat zij over het algemeen meer zijn gaan mediëren.

Uit de antwoorden kwam naar voren dat een aantal oudermediatoren vóór de training al mediatie inzetten in de thuissituatie, zoals bij familie, vrienden en eigen kinderen. Zo vertelde een oudermediator: "Ik ben in staat om familie ruzies op te lossen, dit komt vanuit mijzelf en ik deed dit al voor de mediatietraining".

Op de vraag 'In welke situatie doet u dit vooral?' vertelde oudermediatoren meer te zijn gaan mediëren in de thuis- en schoolsituatie. Op school werd door de oudermediatoren meer mediatie ingezet wanneer zij tijdens de pauzes pleinwacht waren. Bovendien ervoeren de oudermediatoren het toepassen van mediatie thuis als een steun in de opvoeding. Hierdoor hebben kinderen geleerd eerst af te koelen, waarna het conflict op een rustige wijze kon worden opgelost. Een mediator vertelde: "Zodra ik wil beginnen met zo'n mediatie herkennen mijn kinderen dat. Dan weten ze het, dan is het: "Oh ja, mama gaat beginnen. Ze weten dat ze worden gehoord. Dat ze allebei hun verhaal mogen doen (...) Hierdoor gaat het niet meer op een schreeuwende manier." De oudermediatoren die naast de thuis- en schoolsituatie ook op straat medieerden, gaven te kennen dat zij door de training over middelen beschikten om te mediëren, zoals het stappenplan. Zij voelden zich meer betrokken en zien het als hun taak om te mediëren. Zo vertelde een oudermediator: "Ouderschap neem je mee naar buiten (het publieke domein, A.K.). Sinds de training doe ik het wel sneller, je hebt nu de middelen om het toe te passen". Uit bovenstaande resultaten kan de indicatie worden gegeven dat oudermediatoren over het algemeen meer mediatie zijn gaan toepassen door de training. Voor sommigen gold dit vooral voor de thuis- en schoolsituatie. Een aantal medieert nu ook op straat.

Attitude: Oudermediatoren beschikken over een positieve attitude

De attitude is gemeten middels de vraag: 'Vindt u het belangrijk om te mediëren?'. Oudermediatoren gaven aan het belangrijk te vinden om te mediëren, met redenen als: het geven van het goede voorbeeld, iets meegeven aan de kinderen, het helpen van mensen, samen spelen van de kinderen, de rust bewaren tussen kinderen en het tegengaan van escalatie. Een oudermediator voegde hieraan toe: "Het is nodig. Laatste jaren is het wel echt nodig in de wijk. Dit hoort bij het leven, dat je elkaar overal kunt aanspreken".

De oudermediatoren reageerden vrijwel eenduidig op de tweede vraag: 'Vindt u dat het een rol van ouders en buurtbewoners is om kinderen in de wijk op ongewenst gedrag aan te spreken?'. Zij waren het ermee eens dat het een rol van ouders en buurtbewoners is om kinderen in de wijk aan te spreken. Er werden hiervoor verschillende redenen gegeven, waarbij het woord 'betrokkenheid' werd benadrukt. Een moeder zei: "Betrokkenheid is belangrijk. Ik vind dat zeker de rol van de ouders. Ik wil dat ze dat ook bij mijn kinderen zijn." Oudermediatoren gaven op deze manier aan dat zij het belangrijk vinden om betrokken te zijn bij andermans kinderen en dit ook verwachten van andere ouders in de

wijk. Een aantal oudermediatoren onderstreepten ook het belang van gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de kinderen in de wijk. Volgens één van de oudermediatoren zouden alle ouders een training moeten volgen, zodat zij op de hoogte zijn van de vreedzame methode en daardoor ook een bijdrage kunnen leveren in het aanspreken van kinderen. Daarbij werd opgemerkt dat er vanuit school grote behoefte is aan hulp van ouders om te mediëren in de hal of op het plein. Een andere oudermediator gaf aan dat zij een bewuste keuze heeft gemaakt door met haar kinderen in een Vreedzame Wijk te gaan wonen. Zij benoemde dat in een Vreedzame Wijk de kans groter is dat buurtbewoners betrokken zijn en haar kinderen durven aan te spreken. De manier waarop kinderen worden aangesproken is voor de oudermediatoren van groot belang. Zo vertelde een oudermediator: "Wanneer je rustig en op een normale manier iets zegt, ook tegen ouders. Vriendelijk ook. Dan kom je ver. En we trekken geen partij. Voor beide kinderen is er de kans om verhaal te doen." Samenvattend laten de resultaten zien dat oudermediatoren het belang inzien van mediatie. Het aanspreken van kinderen in de wijk is volgens hen de rol van alle ouders en buurtbewoners. Hierdoor leek er bij oudermediatoren een positieve attitude aanwezig te zijn ten opzichte van mediatie. De resultaten tonen niet aan of deze attitude is ontstaan door de training of dat de oudermediatoren deze attitude al hadden.

Sociale invloed: Oudermediatoren reageren verschillend op de sociale invloed

De sociale invloed werd gemeten middels de vraag 'Wordt u in de wijk ondersteund in het mediëren op straat?' en kon alleen worden beantwoord door de oudermediatoren die (al) werkelijk mediëren op straat. Zij gaven verschillende betekenissen aan het woord 'ondersteuning'. Er zijn oudermediatoren die ondersteuning in de wijk zien als het niet tegen worden gehouden en/of het niet worden aangesproken door andere ouders en buurtbewoners. Deze oudermediatoren gaven aan hierdoor niet meer of minder te mediëren: "Ik zou het sowieso inzetten, ook al laat de wijk geen ondersteuning zien, want ik zie er veel voordelen van". Andere oudermediatoren gaven te kennen zich ondersteund te voelen door andere ouders en buurtbewoners wanneer zij hetzelfde denken en willen wat betreft de opvoeding. Op de vraag 'Bent u hierdoor meer gaan mediëren?' gaven deze oudermediatoren aan meer te zijn gaan mediëren op straat, het geeft hen een gevoel van trots en waardering.

Op de vraag: 'Zou het helpen als ouders u toestemming geven om hun kinderen aan te spreken?' reageerden oudermediatoren vrijwel unaniem. Zij waren het erover eens dat zij geen toestemming nodig hadden van andere ouders om hun kinderen aan te spreken. Zo vertelde een oudermediator: "Je hebt het beste met kinderen voor, dat weten ouders ook wel. Dan heb ik geen toestemming nodig, ik doe het gewoon!" Een andere oudermediator zei dat ze vanuit haar cultuur gewend is dat iedereen elkaar aanspreekt. Zij kreeg het idee

dat dit in Nederland niet altijd op prijs werd gesteld. Door de mediatietraining heeft zij handvatten gekregen om zich niet te laten tegenhouden in het mediëren in de wijk. Toch zou een enkele oudermediator, die het mediëren nog niet of nauwelijks durft toe te passen in de wijk, het wél ondersteunend vinden wanneer zij toestemming krijgen van andere ouders uit de wijk om te mediëren. Hierdoor zou volgens deze oudermediatoren de stap minder groot zijn om kinderen aan te spreken. Bovenstaande resultaten tonen aan dat de oudermediatoren die al mediëren in de wijk zich allen ondersteund voelen, maar verschillende interpretaties geven aan het begrip ondersteuning. Tevens geeft een deel van de oudermediatoren aan geen toestemming nodig te hebben van andere ouders en buurtbewoners om (meer) te mediëren in de wijk. Een enkele oudermediator zegt deze toestemming wel nodig te hebben. Hieruit blijkt dat de sociale invloed niet bij alle oudermediatoren een stimulans is voor het mediëren in de wijk.

Eigen effectiviteit: Training draagt onvoldoende bij aan de eigen effectiviteit

Op de vraag 'Voelt u zich na het volgen van de training in staat om te mediëren op straat?' gaf een deel van de oudermediatoren aan al voor de training te mediëren op straat. Een oudermediator liet weten: "Daarvoor deed ik het ook al. Is toch een bepaalde persoonlijkheid, ik ben ook zo opgevoed door mijn ouders". Anderen gaven aan door de training de juiste handvatten te hebben gekregen om te mediëren in de wijk. De oudermediatoren die nog niet buiten de setting van school en thuis mediëren voelden zich nog niet in staat om mediatie uit te breiden naar de wijk. Een oudermediator gaf aan: "Nee. Ik heb nog niet de mogelijkheid gehad om het toe te passen op straat. Ik weet ook niet of het mij lukt of niet". Een andere oudermediator vertelde dat zij pas twee maanden geleden de oudermediatietraining heeft afgerond en daardoor nog niet durft te mediëren in de wijk. Opvallend is echter dat andere oudermediatoren, die ook recentelijk de training hebben voltooid, wel durven te mediëren in de wijk. Hierdoor lijkt het wel of niet toepassen van mediatie in de wijk meer te liggen aan de persoonlijkheid van de oudermediator, dan aan wanneer de training is afgerond. Naast de persoonlijkheid van een oudermediator zou ook zijn of haar bekendheid een verklaring kunnen zijn voor het in staat voelen te mediëren in de wijk. Veel van de geïnterviewde oudermediatoren die mediëren op straat zitten reeds in buurtcommissies en organiseren activiteiten in de wijk, waardoor zij veel contacten hebben en bekend zijn bij buurtbewoners.

Op de vraag 'Wat ziet u als belemmeringen voor het mediëren op straat?' vertelden een aantal oudermediatoren die al mediëren op straat geen belemmeringen te ervaren. Anderen van diezelfde groep vertelden dat de mogelijke onveiligheid, de kans op een conflict tussen twee volwassenen en een niet luisterend kind belemmeringen zijn om te mediëren op straat. De oudermediatoren die geen mediatie inzetten op straat noemden verschillende

redenen waarom zij dit niet doen. Een belemmering die werd genoemd is het gevoel om in een onveilige situatie terecht te kunnen komen: "De mensen in de wijk zijn allemaal verschillend en dat kan ervoor zorgen dat sommige mensen die mediëren dan in elkaar geslagen worden". Verder ervoeren oudermediatoren het niet altijd op een lijn zitten met andere ouders in de manier van aanspreken van andermans kinderen als belemmering. Tot slot werden mogelijke negatieve reacties van andere ouders uit de buurt als belemmering gezien en zorgde de brutaliteit van (oudere) kinderen ervoor dat deze oudermediatoren niet durfden te mediëren. Samenvattend betekent dit dat de training onvoldoende heeft bijgedragen aan het vergroten van de eigen effectiviteit. Nog niet alle oudermediatoren voelen zich in staat om te mediëren op straat en er worden verschillende belemmeringen ervaren die de oudermediatoren hierin tegenhouden. Het verschil in de mate van eigen effectiviteit kan daarbij ook liggen aan de persoonlijkheid en bekendheid.

Om te meten hoe professionals bij kunnen dragen aan de eigen effectiviteit van de oudermediatoren is de volgende vraag gesteld: 'Wat heeft u nodig van de professionals om meer te mediëren in de wijk?'. Een deel van de oudermediatoren gaf aan niets nodig te hebben van professionals. Zij mediëren zowel op het schoolplein, als thuis en in de wijk. Een andere oudermediator gaf aan wel meer oefening nodig te hebben om te durven mediëren in de wijk. Zij zei: "Voor mijn gevoel heb ik nog niet genoeg geoefend met andere leeftijdsgroepen en situaties (...) Ik ben niet zozeer bang voor bepaalde reacties. Ik ben meer bang dat ik zelf vast kom te zitten. Dat ik verval in mijn eigen manier." Alleen in de laatste bijeenkomst van de drie trainingdagen werd er mediatie geoefend aan de hand van rollenspellen. De oudermediator gaf aan dat dit te weinig is geweest voor haar om het nu in de wijk te durven praktiseren. Andere mediators gaven aan dat zij meer handvatten willen krijgen in het benaderen van en omgaan met kinderen die niet goed op hen reageren. Een voorbeeld situatie dat hierbij werd genoemd is het uitgescholden worden door het kind dat zij aanspreken. Een oudermediator gaf aan dat rollenspellen met ingehuurde acteurs hiervoor een goede oefening zouden zijn. Hierdoor zal de oudermediator zich meer voorbereid voelen om te mediëren bij verschillende situaties. Samengevat geeft een deel van de oudermediatoren aan niets nodig te hebben van professionals. Dit zijn over het algemeen oudermediatoren die zowel op school als thuis en in de wijk mediëren. Oudermediatoren die zich nog niet of nauwelijks in staat voelen te mediëren in de wijk geven aan wel hulp nodig te hebben van professionals om hun eigen effectiviteit te verhogen en daardoor te durven mediëren in de wijk.

Conclusie

In deze studie is onderzocht waardoor de bereidheid en de vaardigheid in het nemen van opvoedingsverantwoordelijkheid bij ouders ten aanzien van andermans kinderen in

Overvecht wel of niet is toegenomen na het volgen van de oudermediatietraining. Ook is er gekeken naar wat oudermediatoren nog nodig hebben om (meer) te mediëren in de wijk. Aan de hand van interviews met acht oudermediatoren uit de wijk Overvecht is er inzicht verworven in de huidige situatie van mediatie.

De bevindingen laten zien dat oudermediatoren over het algemeen meer zijn gaan mediëren ten gevolge van de training. Bij een gedeelte van de oudermediatoren vindt dit voornamelijk plaats in de thuis- en schoolsituatie, anderen mediëren ook (meer) op straat. Verder kan er geconstateerd worden dat de oudermediatoren een positieve attitude hebben ten opzichte van mediatie. Zij zijn bereid te mediëren in de wijk en vinden dit om diverse redenen belangrijk. Daarbij zien zij het als de rol van alle ouders en buurtbewoners om kinderen aan te spreken. Uit de data wordt echter niet duidelijk of deze positieve attitude, en daarmee de bereidheid tot mediatie, het gevolg is van de training. Hierdoor kan geen indicatie worden gegeven of de oudermediatoren aangaande attitude een positieve stimulans nodig hebben vanuit de training.

Wat betreft de sociale invloed geven alle oudermediatoren die al mediëren op straat aan zich ondersteund te voelen. Zij interpreteren ondersteuning vanuit de wijk als het niet tegengehouden en/of aangesproken worden. Andere oudermediatoren ervaren deze ondersteuning als zij hetzelfde denken en willen als andere ouders en buurtbewoners. Ook geeft een deel van de oudermediatoren aan geen toestemming nodig te hebben van andere ouders en buurtbewoners om (meer) te mediëren in de wijk. De sociale invloed speelt voor deze oudermediatoren geen rol, hierdoor laten zij grote bereidheid zien. De sociale invloed speelt een grotere rol bij oudermediatoren die toestemming van andere ouders wél als stimulans ervaren en dit nodig achten om te (durven) mediëren in de wijk. Dit laat zien dat oudermediatoren verschillend reageren op de sociale invloed.

Omtrent de eigen effectiviteit van de oudermediatoren kan geconcludeerd worden dat de training niet voldoende heeft bijgedragen aan het verhogen van de vaardigheid in het nemen van opvoedingsverantwoordelijkheid ten aanzien van andermans kinderen in de wijk Overvecht. Hoewel een aantal oudermediatoren zich in staat voelt om te mediëren, ervaren anderen hierin nog belemmeringen. Zij beschikken nog niet de over de vaardigheid om zich over deze belemmeringen heen te zetten. Het verschil in vaardigheid lijkt deels te liggen aan de persoonlijkheid en bekendheid van de oudermediator. De training kan een bijdrage leveren aan het verkleinen van dit verschil door het bieden van meer handvatten. De oudermediatoren geven als suggestie aan om middels rollenspellen meer te oefenen met verschillende leeftijdsgroepen en met het benaderen van kinderen die niet goed reageren.

Al met al blijkt dat oudermediatoren de bereidheid hebben om middels mediatie opvoedingsverantwoordelijkheid te nemen ten aanzien van andermans kinderen in de wijk.

Een aantal van hen acht zich echter niet vaardig genoeg. De oudermediatietraining zou een bijdrage kunnen leveren aan het versterken van deze vaardigheid.

Discussie

De bevindingen uit dit onderzoek zijn vergeleken met de studies van Den Boer (2015) en Horjus & Van Dijken (2014). Samenvattend concludeert Den Boer (2015) in haar onderzoek dat ouders nog niet of nauwelijks mediëren in de wijk uit angst voor mogelijke negatieve reacties van anderen uit de buurt. Huidig onderzoek sluit zich hier deels bij aan, oudermediatoren geven aan dat mogelijke negatieve reacties een belemmering vormen om te mediëren. Uit huidig onderzoek blijkt echter ook dat niet alle oudermediatoren zich iets aantrekken van mogelijke negatieve reacties van anderen. Verder veronderstellen Horjus & Van Dijken (2014) dat ouders zich niet competent genoeg voelen om zich actief te bemoeien met andermans kinderen. De VW kan volgens Horjus & Van Dijken (2014) hierin een leemte vullen middels de oudermediatietraining. Ook in huidig onderzoek blijkt dat er oudermediatoren zijn die zichzelf nog niet vaardig genoeg voelen om te durven mediëren in de wijk. Er wordt dan ook aanbevolen om de aanpak van de oudermediatietraining meer te richten op de eigen effectiviteit van ouders, waaronder het omgaan met mogelijke belemmeringen. Het oefenen van verschillende situaties kan de ouders vaardigheden (eigen effectiviteit) bieden die zij nodig hebben om andermans kinderen in de wijk aan te (durven) spreken. Indien oudermediatoren vaardiger worden, zullen ze steeds minder door de belemmeringen tegengehouden worden en durven ze sneller de stap te maken om in de wijk te mediëren.

Verder blijkt dat de training zich momenteel alleen richt op ouders die een rol als pleinwacht hebben, waardoor de groep oudermediatoren relatief klein is. Een aanbeveling is om deze training uit te breiden naar een breder publiek. Hierbij kan de groep oudermediatoren die bekend is in de wijk en zich niet laat tegenhouden door de sociale invloed worden ingezet. Deze groep kan ook wel worden gezien als de 'vroege aanvaarders' (early adopters) (Rogers, 2010). Zij kunnen mogelijk als rolmodellen fungeren voor hun omgeving, omdat zij als leiders worden beschouwd waar de omgeving respect voor heeft en veel van aanneemt. Door het uitwisselen van ervaringen kunnen zij mediatie onder de aandacht brengen, waardoor dit zich zal verspreiden naar andere groepen (Rogers, 2010). Uit de theorie van Rogers (2010) over de verspreiding van een innovatie blijkt dat het aanbieden van een grotere rol aan de 'vroege aanvaarders' een stimulans kan zijn voor het overdragen van hun gedrag aan anderen. Daarbij is het van belang zij face-to-face ondersteuning, feedback en beloningen krijgen van professionals. Het wordt aanbevolen deze 'vroege aanvaarders' in te zetten als assistenten tijdens de training of als intervisiebegeleiders buiten de training om. Hierdoor worden de oudermediatoren die zich

wél laten beïnvloeden door de sociale invloed, de 'vroege meerderheid' (early majority) genoemd, gestimuleerd om ook te gaan mediëren in de wijk. De 'late meerderheid' (late majority) zijn de ouders die nog niet bekend zijn met mediatie. Ook deze groep kan door de omgeving beïnvloedt worden. Zij zullen zich veel aantrekken van hetgeen de omgeving doet en passen zich aan wanneer de meerderheid dit eveneens doet (Rogers, 2010).

Om de mogelijkheid tot generalisatie naar andere oudermediatoren uit Vreedzame Wijken te vergroten, kan er in vervolgonderzoek onderscheid gemaakt worden tussen de groep oudermediatoren met een lage eigen effectiviteit en de groep oudermediatoren met een hoge eigen effectiviteit.

Huidig onderzoek kent de beperking dat door de interviewvragen niet kan worden vastgesteld of de oudermediatietraining heeft geleid tot een positieve attitude onder de ouders. De interviewvragen hebben geen duidelijk beeld geschetst of deze attitude is ontstaan door de training of dat andere factoren hier mede aan hebben bijgedragen. Suggestie voor vervolgonderzoek is aandacht voor de vraag hoe oudermediatoren deze positieve attitude hebben opgebouwd.

Dit onderzoek hoopt een bijdrage te leveren aan de doorontwikkeling van het 'Vreedzame Wijk' programma. Toekomstig onderzoek zal moeten uitwijzen hoe meer ouders bereikt en gemotiveerd kunnen worden om deel te nemen aan de oudermediatietraining, waardoor de gezamenlijke opvoedingsverantwoordelijkheid zal versterken. De huidige groep oudermediatoren is enthousiast, maar deze beperkt zich tot een kleine groep die al actief is op scholen. Middels literatuuronderzoek kan worden onderzocht hoe dit verspreidt kan worden naar een breder publiek. De theorie van Rogers zou hierin een goede bijdrage kunnen leveren.

Referenties

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50, 179-211. doi:10.1016/0749-5978(91)90020-T
- Boeije, H. (2014). *Analyseren in kwalitatief onderzoek*. Boom Lemma Uitgevers.
- Burrell, N. A., Zirbel, C. S., & Allen, M. (2006). Evaluating peer mediation outcomes in educational settings: A meta-analytic. *Classroom communication and instructional processes: Advances through meta-analysis*, 113-126.
- Day, M. (2015). *Impact van de Vreedzame aanpak op de burgerschapscompetenties van kinderen* (master thesis). Geraadpleegd van <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/312005>
- Den Boer, Z. (2015). *"Uitpraten is niet mijn ding."* Ouders en kinderen over oudermediatie in het publieke domein in Vreedzame Wijken in Utrecht en Groningen (Ongepubliceerde masterthesis). Universiteit Utrecht.
- De Vries, H., & Mudde, A. N. (1998). Predicting stage transitions for smoking cessation applying the attitude-social influence-efficacy model. *Psychology and Health*, 13, 369-385. doi:10.1080/08870449808406757
- De Winter, M. (2008). Het moderne van kindermishandeling. In: Koops, W., Levering, B., & de Winter, M. (Eds.). *Opvoeding als spiegel van de beschaving. Een moderne antropologie van de opvoeding*. Pp 150-165. Den Haag: SWP.
- De Winter, M. (2011). *Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding. Vanachter de voordeur naar democratie en verbinding*. Amsterdam: SWP.
- El Hadioui, I. (2011). Hoe de straat de school binnendringt. Denken vanuit de pedagogische driehoek van de thuiscultuur, de schoolcultuur en de straatcultuur. Utrecht: APS.
- Fishbein, M., & Yzer, M. C. (2003). Using theory to design effective health behavior intentions. *Communication Theory*, 13, 164-183. (UBU)
- Haan, M. (2017, februari). *Hoorcollege Externe & Interne Validiteit*. [PowerPoint].

Geraadpleegd op 2 april 2017, van

https://uu.blackboard.com/webapps/blackboard/content/listContent.jsp?course_id=_109040_1&content_id=_2571268_1

- Hilhorst, P., Zonneveld, M., & De Winter, M. (2013). *De gewoonste zaak van de wereld: Radicaal kiezen voor de pedagogische civil society*. RMO, Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling.
- Horjus, B., Van Dijken, M., & De Winter, M. (2012). Van school naar huis door een Vreedzame Wijk. Achtergrondrapportage onderzoek naar De Vreedzame Wijk Overvecht. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Horjus, B., & Van Dijken, M. (2014). De ecologie van maatschappelijke betrokkenheid. *Opvoeden in betrokkenheid. Lessen uit de wetenschap*. Amsterdam: SWP.
- Kesselring, M. C. (2016). *Partners in parenting. A study on shared childrearing responsibilities between parents and nonparental adults* (Doctoraatsproefschrift, De Nederlandse Organisatie voor Gezondheidsonderzoek en Ontwikkeling). Geraadpleegd van <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/342106>
- Kleist, C. H. (2011). *De Vreedzame School: Een oefenplaats voor burgerschapsvaardigheden* (masterthesis). Geraadpleegd van <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/210814>
- Mannes, M., Roehlkepartain, E. C., & Benson, P. L. (2005). Unleashing the power of community to strengthen the well-being of children, youth, and families: An asset-building approach. *Child Welfare, 84*, 233.
- Neuman, W. L. (2012). *Understanding research*. United States of America: Pearson Education International
- Offer, S., & Schneider, B. (2007). Children's role in generating social capital. *Social Forces, 1125-1142*. doi:10.1353/sof.2007.0049
- Onderwijsraad (2012). Verder met burgerschap in het onderwijs. Den Haag:

Onderwijsraad.

- Pauw, L. M. J. (2014). *Werkt De Vreedzame School? Geraadpleegd van* <http://stichtingvreedzaam.nl/Resources/Evaluatiegegevens%20van%20De%20Vreedzame%20School%202015.pdf>
- Pauw, L., & Verhoeff, C. (2012). *Handboek De Vreedzame Wijk. Maartensdijk: Eduniek/CED groep*. Geraadpleegd van http://www.vrijwillige-inzet.nl/fileadmin/www.vrijwillige-inzet.nl/Producten/P015_Handboek_De_Vreedzame_Wijk_capita_selecta_voor_ZonMw.pdf
- Putnam, R. D. (2007). E Pluribus Unum: Diversity and community in the twenty-first century the 2006 Johan Skytte Prize Lecture. *Scandinavian Political Studies, 30*, 137-174. doi:10.1111/j.1467-9477.2007.00176.x
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
- Rogers, E. M. (2010). *Diffusion of innovations*. Simon and Schuster.
- Smith, S. W., Daunic, A. P., Miller, M. D., & Robinson, T. R. (2002). Conflict resolution and peer mediation in middle schools: Extending the process and outcome knowledge base. *The Journal of Social Psychology, 142*, 567-586. doi:10.1080/00224540209603919
- Tijmstra, J., & Boeije, H. (2011). *Wetenschapsfilosofie in de context van de sociale wetenschappen*. Boom Lemma Uitgevers.